

Omatoiminen varautuminen poikkeusoloihin – Hanke ohjeiden laatimiseksi

Sisäministeriö on tänään asettanut hankkeen omatoimista varautumista poikkeusoloihin koskevien ohjeiden laatimiseksi. Hanke on osa laajempaa omatoimiseen varautumiseen liittyvää kokonaisuutta myös poikkeusolojen osalta.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 11.3.2024-31.12.2025.

Tavoitteet ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selkeyttää lainsäädännön velvoitteita sekä yhdenmukaistaa eri toimijoiden toimintamalleja pelastussuunnitteluun ja väestönsuojiiin liittyen huomioiden myös viestinnälliset tarpeet. Tarkoituksena on edistää poikkeusolojen pelastustoimintaan varautumista yhteistoiminnassa kansalaisten ja kolmannen sektorin kanssa sekä yhdenmukaistaa pelastustoimen valvonta-, ohjaus-, neuvonta- ja turvallisuusviestintätehtäviä.

Hankkeella toteutetaan hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan omatoimisen varautumisen osamista vahvistetaan kaikissa väestöryhmissä muuan muassa ohjauksella, neuvonnalla ja valvonta-toiminnalla.

Hankkeessa valmistellaan kolme ohjekokonaisuutta:

- Pelastussuunnitelma
- Väestönsuojien käyttöönotto ja käyttö
- Väestönsuojien kunnossapito ja määräaikaistarkastus

Hanketta varten perustetaan työryhmä ja jaostoja. Hanke toteutetaan laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa osallistaen työryhmän jaostojen kautta viranomaisia, kansalaisia sekä kolmatta ja yksityistä sektoria.

Hankkeessa hyödynnetään mahdollisimman laajasti jo aiemmin muissa yhteyksissä koottuja tietopohjia ja -aineistoja. Tietopohjaa voidaan laajentaa tarpeellisilta osin haastatteluin, kyselyin sekä työpajojen avulla.

Hankkeen tuotokset julkaistaan sisäministeriön julkaisusarjassa, jolloin ne ovat vapaasti ja maksuttomasti hyödynnettävissä. Ohjeet valmistuvat vuoden 2025 loppuun mennessä. Ohjeiden käytäntöön saattamiseksi järjestetään kolme seminaaria eri puolilla Suomea vuoden 2025 aikana.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

1. Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelman avulla suunnitellaan ja toteutetaan rakennuksen omatoimista varautumista sekä normaalioloihin että poikkeusoloihin. Omatoimisen varautumisen suunnittelu poikkeusoloihin pohjautuu samoihin riskeihin kuin normaalioloissa sekä lisäksi poikkeusoloja koskeviin erityisiin riskeihin. Poikkeusoloissa riskien toteutumisen todennäköisyys esimerkiksi tulipaloihin on huomattavasti suurempi kuin normaalioloissa.

Pelastuslain (379/2011) 15 § velvoittaa kiinteistön haltijan, tarvittaessa yhteistyössä kiinteistössä toimivien toiminnanharjoittajien kanssa laatimaan pelastussuunnitelman pelastuslain 14 §:ssä (Omatoiminen varautuminen) tarkoitetuista toimenpiteistä.

Pelastuslain 14 §:n velvoite omatoimiseen varautumiseen tarkoittaa tulipalojen ja muiden vaaratilanteiden ennaltaehkäisyä sekä varautumista henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa, tulipalojen sammuttamiseen sekä muihin sellaisiin toimenpiteisiin joihin kiinteistössä toimivat kykenevät. Velvoite omatoimiseen varautumiseen edellyttää myös, että rakennuksen omistaja, haltija sekä toiminnanharjoittaja ryhtyvät toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä omalta osaltaan helpottavat pelastustoimintaa.

Pelastuslain 15 §:ssä on määritelty pelastussuunnitelman sisältövaatimus. Pelastussuunnitelman tarkoitus on kiinnittää huomiota rakennuksen ja sen ympäristössä esiintyviin vaaratekijöihin sekä ehkäistä vaaratilanteiden ja vahinkojen syntymistä. Pelastussuunnitelman keskeinen sisältö liittyy normaaliolojen arkipäiväisten vaarojen ja riskien hallintaan, joka luo pohjan myös poikkeusolojen vaaroihin. Pelastussuunnitelman sisältövaatimusta on tarkennettu pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) 2 §:n 2 momentissa, jonka mukaan pelastussuunnitelmassa on selvitettävä, miten pelastuslain 14 §:n mukainen omatoiminen varautuminen toteutetaan poikkeusoloissa. Pelastussuunnitelma on tärkeä työkalu turvallisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Vaikka pelastuslaissa on määritetty vastuu pelastussuunnitelman laatimisesta, nykytilanteessa pelastussuunnitelmia laativat usein kohteen toimijoiden lisäksi ulkoiset palveluntuottajat. Oleellista kuitenkin on, että pelastussuunnitelma tulee laatia käyttäjien tarpeisiin. Pelastuslaitokset antavat neuvontaa pelastussuunnitelman laadintaan sekä tukevat pelastussuunnittelua valvonnan, ohjauksen ja neuvonnan sekä turvallisuusviestinnän yhteydessä.

Pelastussuunnitelman ohjekokonaisuudessa kerrotaan perusteet ja linjaukset omatoimisen varautumisen toteuttamisesta ja pelastussuunnitelman laadinnasta. Ohjekokonaisuuden tarkoituksena on tukea pelastussuunnitelmavelvollisia pelastuslain velvoitteen toteutuksessa sekä lisätä toimijoiden omatoimiseen varautumiseen liittyvää osaamista sekä selkeyttää säädösten vaatimuksia.

Ohjekokonaisuuden kohderyhmänä ovat pelastusviranomaiset, rakennuksen haltijat, omistajat ja toiminnanharjoittajat, näille palveluita tuottavat tahot, kuten pelastussuunnitelmia tuottavat ja suunnitelmien laadintaa kouluttavat tahot. Ohjekokonaisuudelle perustetaan työryhmän jaosto, johon kutsutaan pelastusviranomaisia, omatoimisen varautumisen ja pelastussuunnittelun asiantuntijoita sekä erilaisten kohteiden edustajia.

2. Väestönsuojien käyttöönotto ja käyttö

Pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 2 momentti edellyttää, että pelastuslain 15 § mukaisessa pelastussuunnitelmassa tulee selvittää, kuinka pelastuslain 24 §:n mukainen omatoiminen varautuminen toteutetaan poikkeusoloissa. Väestönsuojien käyttöönotto ja käyttö -ohjekokonaisuuden tarkoituksena on tukea pelastussuunnitelmavelvollisia valtioneuvoston asetuksen velvoitteen toteutuksessa sekä yhdenmukaistaa ja tehostaa väestönsuojien käyttöönottovalmiutta.

Käytännössä, mikäli rakennuksessa on väestönsuoja, omatoimisen varautumisen toteutumisen selvittäminen poikkeusoloissa tarkoittaa suunnitelmaa väestönsuojan käyttöönoton ja käytön suunnittelusta.

Hankkeessa huomioidaan tarpeellisilta osin ohjetarpeet sekä kalliosuojiiin että pienempiin väestönsuojiiin. Koska ohjeen tarkoituksena on selventää säädösten velvoitteita, ei ohjeessa voida mennä kovin yksityiskohtaiselle tasolle. Tästä syystä ohjekokonaisuudessa selvitetään myös tarpeet yksityiskohtaisemmille ohjeille.

Väestönsuojien käyttöönotto ja käyttö -ohjekokonaisuuden kohderyhmänä ovat rakennuksen haltijat, omistajat ja toiminnanharjoittajat, näille palveluita tuottavat tahot, väestönsuojien käyttäjät sekä pelastusviranomaiset. Ohjekokonaisuudelle perustetaan työryhmän jaosto, johon kutsutaan pelastusviranomaisia, varautumiseen ja väestönsuojien käyttöön perehtyneitä asiantuntijoita sekä väestönsuojien käyttäjien edustajia.

3. Väestönsuojien kunnossapito ja määräaikaistarkastus

Pelastuslain 12 §:n mukaan väestönsuojan varusteet ja laitteet on pidettävä toimintakunnossa sekä huollettava ja tarkastettava asianmukaisesti. Väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta annetun sisäministeriön asetuksen (506/2011) 20 §:n mukaan väestönsuojan laitteiden toimintakunnon varmistamiseksi ne tulee tarkastaa ja huoltaa vähintään 10 vuoden välein.

Väestönsuojien kunnossapito ja määräaikaistarkastus -ohjekokonaisuuden tavoitteena on selkeyttää väestönsuojien määräaikaistarkastuksiin liittyviä eri toimijoiden vastuita ja tehtäviä. Ohjeen kautta pyritään vaikuttamaan väestönsuojien määräaikaistarkastuksien laatuun, sisältöön sekä rakennuksen omistajan ja tarkastusta tekevän tahon yhteistyöhön tarkastuksen käytännön suorittamiseksi ja mahdollisten korjaustarpeiden toteuttamiseksi. Hankkeessa selvitetään myös tarpeet yksityiskohtaisemmille ohjeille ja tehdään hankkeen puitteissa osa tarvittavista ohjeista, esimerkiksi pelastusalan järjestöjen julkaistavaksi.

Ohjekokonaisuuden kohderyhmänä ovat rakennuksen omistajat ja haltijat, näille palveluita tuottavat tahot kuten väestönsuojien määräaikaistarkastuksia tekevät ja kiinteistön kunnossapidosta vastaavat tahot sekä pelastusviranomaiset. Ohjekokonaisuudelle perustetaan työryhmän jaosto, johon kutsutaan pelastusviranomaisia, väestönsuojien kunnossapidon ja määräaikaistarkastuksien asiantuntijoita sekä väestönsuojien käyttäjien edustajia.

Organisointi

Hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, työryhmä sekä kolme jaostoa ohjekokonaisuuksien mukaisesti. Hankkeen ohjausryhmänä toimii sisäministeriön pelastusosaston johtoryhmä. Ohjausryhmä käsittelee hankkeen etenemistä aikataulun mukaisesti, taloutta ja tuloksia vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Hankkeen työryhmä koostuu sisäministeriön pelastusosaston asiantuntijoista. Työryhmän tehtävänä on käsitellä ohjeiden sisältöä sekä tarvittaessa ohjata jaostojen työtä. Sisäministeriö vastaa ohjeiden laatimisesta.

Jokaiseen ohjekokonaisuuteen perustetaan jaosto, joiden tehtävänä on tuottaa asiantuntija-apua ja varmistaa eri toimijoiden näkökulmat ohjekokonaisuuksissa.

Hankkeen vastuuvalmistelijana toimii projektipäällikkö Ira Pasi sisäministeriön pelastusosastolta. Vastuuvalmistelijana toimii esittelijänä hankkeen ohjaus- ja työryhmissä, niiden jaostoissa sekä toimii kokousten sihteerinä. Jaostojen puheenjohtajana toimii pelastusylitarkastaja Jarkko Häyrinen, osallistuen tarvittavilta osin hanketyöhön.

Työryhmä:

Puheenjohtaja

Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi, sisäministeriö, pelastusosasto

Jäsenet

Yksikön johtaja Pasi Ryyänen, sisäministeriö, pelastusosasto

Varautumisjohtaja Jussi Korhonen, sisäministeriö, pelastusosasto

Pelastusylitarkastaja Jarkko Häyrinen, sisäministeriö, pelastusosasto

Projektipäällikkö Ira Pasi, sisäministeriö, pelastusosasto

Pelastussuunnitelma –jaosto

Puheenjohtaja

pelastusylitarkastaja Jarkko Häyrinen, sisäministeriö, pelastusosasto

Jäsenet

Projektipäällikkö Ira Pasi, sisäministeriö, pelastusosasto

Suunnittelija Juha Karjalainen, Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Vanhempi opettaja Petri Huupponen, Pelastusopisto

Lakimies Tuomas Leino, Suomen Kiinteistöliitto
 Riikka Vaaja, VTM, Isännöintiliitto
 Asiantuntija Pertti Heikkilä, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
 Kouluttaja Tanja Mannila, Helsingin pelastusliitto
 Palotarkastaja Sanni Partio, Palopäällystöliitto

Väestönsuojien käyttöönnotto ja käyttö –jaosto

Puheenjohtaja

pelastusylitarkastaja Jarkko Häyrynen, sisäministeriö, pelastusosasto

Jäsenet

Projektipäällikkö Ira Pasi, sisäministeriö, pelastusosasto
 Valmiuspäällikkö Juha Alander, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
 Yliopettaja Petri Huttunen, Pelastusopisto
 Pääekonomisti Jukka Kero, Suomen Kiinteistöliitto
 Sara Rintamo, OTM, Isännöintiliitto
 Asiantuntija Pertti Heikkilä, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
 Kouluttaja Janne Rahunen, Pohjois-Karjalan pelastusliitto
 Valmiuspäällikkö Katja Ahola, Palopäällystöliitto
 Martin Mitikka, Väestönsuojien tarkastajat ry
 Rakennusneuvos Pekka Rajajärvi

Väestönsuojien kunnossapito ja määräaikaistarkastus –jaosto

Puheenjohtaja

pelastusylitarkastaja Jarkko Häyrynen, sisäministeriö, pelastusosasto

Jäsenet

Projektipäällikkö Ira Pasi, sisäministeriö, pelastusosasto
 Valmiusasiiantuntija Fredrika Kuuskoski, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
 Suunnittelija Markus Honkanen, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos
 Vanhempi opettaja Ismo Kärkkäinen, Pelastusopisto
 Rakennustekninen asiantuntija Jari Halonen, Suomen Kiinteistöliitto
 Olli Rekonen, VTM, Isännöintiliitto
 Asiantuntija Pertti Heikkilä, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
 Martin Mitikka, Väestönsuojien tarkastajat ry
 Anders Hurmerinta, Väestönsuojien tarkastajat ry
 Rakennusneuvos Pekka Rajajärvi
 Laboratory manager Pekka Kyrenius, Aalto yliopisto

Väestönsuojien käyttöönnotto ja käyttö –jaosto sekä Väestönsuojien kunnossapito ja määräaikaistarkastus –jaosto eivät täytä tasa-arvolain (609/1986) 4 a §:ssä säädettyä vaatimusta, sillä hankkeeseen osallistuvilla organisaatioilla ei ollut esittää jaostoihin henkilöitä, joilla on jaostojen tehtävien suorittamiseksi vaadittu asiantuntemus ja tehtäväkuva siten, että tasa-arvolain vaatimukset täyttyivät.

Projektipäällikkö Ira Pasi toimii työryhmän ja jaostojen sihteerinä.

Selvitystyössä voidaan tarvittaessa kuulla asiantuntijoina sekä muita keskeisiä toimijoita ja sidosryhmiä sekä tehdä eri kohderyhmille kyselyitä tai järjestää työpajoja.

Hankkeen tuloksena syntyvistä julkaisuista järjestetään julkinen lausuntokierros.

Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen julkaisut, seminaarit ja vastuuvastuun valmistelijan työ toteutetaan Palosuojelurahaston rahoituksella. Muutoin hanke toteutetaan virkatyönä ja kukin taho vastaa omista kustannuksistaan.

Johtava asiantuntija

Linda Viitala

Jakelu Työryhmän ja jaostojen puheenjohtajat, jäsenet ja sihteeri

Tiedoksi

- Sisäministeri Mari Rantanen
- Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä
- Valtiosihteeri Juha Martelius
- Erityisavustaja Piia Manninen
- Sisäministeriö, pelastusosasto
- Aluehallintovirastot
- Hyvinvointialueet
- Puolustusvoimat
- Ympäristöministeriö
- Pelastuslaitokset
- Pelastusopisto
- Suomen Kiinteistöliitto
- Isännöintiliitto
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
- Etelä-Savon Pelastusalan liitto
- Finlands Svenska Brand- och Räddningsförbund
- Helsingin Pelastusliitto
- Hämeen Pelastusliitto
- Kaakkois-Suomen Pelastusalanliitto
- Keski-Suomen Pelastusalan liitto
- Lapin Pelastusliitto
- Länsi-Suomen Pelastusalan liitto
- Pohjanmaan Pelastusalan liitto
- Pohjois-Karjalan Pelastusalanliitto
- Pohjois-Savon Pelastusalan liitto
- Pohjois-Suomen Pelastusliitto
- Uudenmaan Pelastusliitto
- Suomen Palopäälystöliitto
- Väestönsuojien tarkastajat ry
- Hyvil Oy / Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

VN/740/2024-SM-13

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: